

ОБЩИНА ПЕРНИК

Сертифицирана по ISO 9001: 2015

2300 Перник, пл. „Св. Иван Рилски ” 1А;

тел: 076 /602933; факс 076/603890;

www.pernik.bg

ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ ЗА МЛАДЕЖТА

2022-2030

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение.....	3
1. МЛАДЕЖКА ПОЛИТИКА.....	4
1.1. Европейската перспектива.....	4
1.2. Национална перспектива.....	7
2. ВРЪЗКАТА С ДРУГИТЕ СЕКТОРИ.....	8
2.1. Ключови области на младежката политика.....	9
2.1.1. Образование и младежка политика.....	9
2.1.2. Заетост, пазар на труда и младежка политика.....	10
2.1.3. Здраве и младежка политика.....	11
2.1.4. Благосъстояние, семейство и младежка политика.....	11
2.1.5. Младежко наказателно право.....	12
2.2. Ключови въпроси на младежката политика.....	12
2.2.1. Младежко участие.....	12
2.2.2. Младежка информация.....	13
2.2.3. Младежка мобилност. Свързана и мирна Европа.....	13
2.2.4. Свободното време на младите хора.....	14
3. ХАРАКТЕРИСТИКА.....	15
3.1. Демографска характеристика.....	15
3.2. Образователна инфраструктура.....	16
3.3. Младежка инфраструктура.....	16
3.4. Младежки организации и младежки неправителствен сектор.....	16
3.5. Младежко представителство.....	18
4. Проучване на интересите и потребностите на младите хора 2021	18
4.1. Основни резултати.....	19
4.2. Изводи и препоръки.....	21
5. Стратегически цели за периода 2021 – 2030 г.	24

5.1.	Стратегическа цел 1: Активни млади хора.....	24
5.2.	Стратегическа цел 2: Създаване на благоприятни условия и подкрепяща среда за личностно и професионално развитие и реализация на младите хора	26
5.3.	Стратегическа цел 3: Насърчаване на двигателна активност и здравословен начин на живот	27
5.4.	Стратегическа цел 4: Повишаване качеството на младежката работа	28
6.	Годишни приоритети на общинската младежка политика.....	29
7.	Финансови инструменти	29
8.	Очаквани резултати по индикатори.....	30
9.	Инструменти за изпълнение на Стратегията.....	31
10.	Партньори за изпълнение на Стратегията.....	32
11.	Принципи	34
12.	Механизъм за наблюдение и оценка	35
	Приложения:	356

Въведение

Стратегията за развитие на младите хора в община Перник е приета от Общински съвет Перник на ..... и определя насоките, които ще следва общинската политика за младежта, и приоритетите за развитието и реализацията на младите хора в общината.

Документът е разработен по инициатива на ръководството на Община Перник и в отговор на целта за ускорено развитие на Общината, след проведено представително проучване на интересите и потребностите на младите хора на територията на цялата община.

Динамичното ежедневие и бързопроменящите се социално-икономически условия, в които са поставени младежите, изискват от органите за местно самоуправление да прилагат адекватни, гъвкави, ефективни, ефикасни и европейски ориентирани политики. Политики, които да създадат условия и възможности на младите хора пълноценно да развиват и реализират своя потенциал, да бъдат активни и да участват в обществения живот, да познават, прилагат и отстояват правата си на пълноправни граждани, да имат равен достъп до качествена информация и публични ресурси, да се повиши нивото на удовлетвореност и стандарта на живот на младите хора.

Особено внимание се насочва и на младежката активност в сферата на гражданския сектор за насърчаване на ефективното включване на младите хора в процесите на вземане на решения на местно ниво чрез развитие на знания, умения и компетентности за съответните нива за участие.

Община Перник има за цел и да разшири обхвата на своите политики за ангажиране и обхващане на младите хора в малките населени места и прилагане на мерки за приобщаване към живота на общината чрез подкрепа на младежки идеи и инициативи на локално и общинско ниво.

Ръководството на Община Перник, водено от желанието си за справяне с неблагоприятните демографски, социалните и икономическите показатели на страната и Европа, определя своята ВИЗИЯ за младите хора като фактор за ускореното развитие на общината, за развитие и подкрепа на младежките организации, младежката дейност, младежката активност и доброволчество в града, за ефективна координация на общинските младежки политики и дейности на хоризонтално ниво между общинските структури и звена, в чиито целеви групи попадат младите хора, за създаване и изпълнение на дългосрочна общинска политика за младежка, в резултат на която да се постигне подобряване на демографската характеристика на общината, както и превръщане на община Перник в модел за формулиране и изпълнение на политиките за младежта на местно ниво.

Стратегията е разработена в съответствие с национални и европейски документи (Закон за младежта, Национална стратегия за младежта (2021-2030), Стратегия на Европейския съюз за младежта (2019-2027), Европейска харта за участието на младите хора в живота на общините и регионите и други), следвайки специфичната характеристика на младите хора на община Перник, изследвайки техните потребности и интереси, както и отчитайки местната социално-икономическа картина.

1. МЛАДЕЖКА ПОЛИТИКА

1.1. Европейската перспектива

Съветът на Европа определя младежката политика като „стратегия, която се изпълнява от публичните власти, с идея да осигури на младите хора възможности и опит, които да подобрят тяхната успешна интеграция в обществото и да ги превърнат в активни и отговорни членове на същото

общество, както и да станат агенти на промяна”¹. Тя трябва да включва четири измерения, отнасящи се до всички аспекти от живота на младите хора:

- а) да бъдат в добра форма (физическа и психическа);
- б) да учат (неформално, информално и формално);
- в) да участват и
- г) да се включват.

Младежката политика използва различни средства за въздействие (законодателство, специфични програми и т.н.) и включва и дългосрочна образователна перспектива. Младежката политика е насочена към всички млади хора, но обръща специално внимание на тези, които са социално, икономически или културно уязвими.“

Европейският съюз провежда сътрудничество в сферата на младежката политика, „основано на принципите на активно участие и равен достъп до възможности от 2002 г., в синергия с други политики, насочени към младите хора като образование, обучение и заетост“². Това сътрудничеството трябва да води до политически и законодателни промени в държавите-членки и да допринесе за изграждането на капацитет на младежките организации. Въз основа на опита и решенията от сътрудничеството в областта на младежта през последните години Европейският съюз чрез *Младежката стратегия 2019-2027*³ формулира основна цел пред младежката политика, а именно: да се справи със съществуващите и предстоящите предизвикателства, пред които са изправени младите хора в цяла Европа. Стратегията на ЕС за младежта предоставя рамка от цели, принципи, приоритети, основни области и мерки

---

¹ Достъп на млади хора от уязвими групи до социални парва, Съвет на Европа, Речник, стр. 25, 2015

² Резолюция на Съвета за обновената рамка в младежката сфера (2010-2018). Европейска комисия, 2002.

³ Резолюция на Съвета на Европейския съюз и на представителите на правителствата на държавите членки, заседаващи в рамките на Съвета, относно рамка за европейско сътрудничество по въпросите на младежта: стратегия на Европейския съюз за младежта за периода 2019—2027 г [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:42018Y1218\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:42018Y1218(01)&from=EN)

за младежкото политическо сътрудничество за всички заинтересовани страни при надлежно зачитане на съответните им компетенции и принципа на субсидиарност. Съответни заинтересовани страни са: държавите-членки на ЕС, съответните институции на Европейския съюз и други международни организации като Съвета на Европа, местни и регионални власти, младежки съвети, младежки организации, организации, работещи с млади хора, младежки работници, младежки изследователи и представители на гражданското общество, както и структурите на програмите Еразъм+ и Европейския корпус за солидарност и техните програми-приемници. Чрез **включването и овластяването на всички млади** хора младежката политика може да допринесе за успешното изпълнение на визията за континент, където младите хора могат да се възползват от възможности и да се свържат с европейските ценности.

От своя страна Европейският младежки форум дава определение за младежката политика като „междусекторна, интегрирана политика, която стартира от нуждите на младите, прави се заедно с тях и те са ѝ основна целева група. Основната ѝ цел е да подобри и развие условията за живот и за участие на младите хора, обхващайки цял диапазон от социални, културни и политически въпроси, които засягат тях и други групи на обществото“⁴.

Младежката политика осигурява възможности за всички млади хора, като активни дейци на техния собствен живот обаче те използват тези възможности по индивидуален начин и това може да доведе до различни резултати. Това означава, че трябва да се търси интегриращ подход, а не унифициращ. Младежкият преход от дете към възрастен е **комплексен и изисква капацитет за „управление на живота“**, така че „младежките политики трябва да отговорят с широк репертоар от възможности и опит,

---

⁴ Резолюция Европейски младежки форум, Изпълнителен комитет, Вилнюс, 1998

профилиран към нуждите и обстоятелствата на различните младежки групи“.⁵ Затова и през годините се наблюдава **промяна от централизирана младежка политика към такава с участнически демократични практики** (както в отношенията между правителства и неправителствени организации, така и по отношение на директното включване на младите хора).

1.2. Национална перспектива

Националната стратегия за младежта 2021-2030 г. разглежда младите българи като „Способни, ангажирани и овластени млади хора, готови да развиват своя пълен потенциал и съзнателно да допринасят за развитието на Република България в контекста на европейското семейство и глобалния свят.“ В този смисъл младежката политика трябва да очертае “системен и холистичен подход за създаване на благоприятни условия за младите българи да бъдат пълноценни членове на обществото и двигатели на позитивна промяна”⁶

Законът за младежка определя държавната политика за младежта като “целенасочена и последователна дейност на държавата, общините, младежките организации и обществото, която има за цел създаване на благоприятни условия за пълноценно личностно развитие на младежите и участието им в обществения и икономическия живот, както и приобщаването им в управлението на местно, областно и национално ниво чрез дейности, насърчаващи развитието на младежите в страната.”

Следвайки двете перспективи може да се заключи, че младежката политика трябва да улесни прехода на младите хора към автономност, като помогне превръщането им в самостоятелни, но и отговорни, креативни,

---

⁵ Williamson, H. Supporting Young People in Europe: Principles, Policy and Practice. Council of Europe publishing, vol. 1, 2002, p. 21

⁶ Национална стратегия за младежта 2021 -2030, ММС, София, 2021

отдадени, ангажирани и грижовни към другите в общността. Това, както Еленкова посочва, изисква младежката политика „ да постига баланс между това да е както проблемно ориентирана, като решава проблеми и осигурява превенция, така и да е ориентирана към предоставяне на възможности на младия човек да разгърне потенциала си. Това означава да се вижда младият човек и като ресурс, а не само като проблем“⁷.

Хоризонталната разположеност на младежката политика, от своя страна, изисква, когато се структурира концепцията и се прави съгласуваността с други области трябва да се обърне внимание на фактори като **покритие, капацитет, компетентност, кооперативност и цена/стойност** и то не само на централно-административно, но и на регионално и локално ниво. Когато се формулира местната младежка политика, трябва да се вземе предвид, че тя е част от изпълнението на националната младежка политика и съответно на европейската младежка политика.

2. ВРЪЗКАТА С ДРУГИТЕ СЕКТОРИ

Формулирането и изпълнението на политиките за младежта изискват комплексна организация. Отвъд формалното законодателство и различни финансови механизми, организационните процеси се осъществяват както вертикално (да правят връзка между локално, регионално, национално и европейско ниво), така и хоризонтално (междусекторна координация). Универсалната идея за младежка политика може да се определи като „интегрираност“. За да се постигне подобна интегрираност се изисква прилагането на политически цикъл за създаване и изпълнение на младежка политика, който съдържа както конкретни управленски процеси (проучване, анализ на нуждите, планиране, определяне на ресурсите,

---

⁷ Еленкова, Л. Развитие на младежката политика в България след 1989г. Дисертационен труд, 2021 г.

изпълнение, наблюдение и оценка), така и координационен процес на вземане на решения между отделните сектори, засягащи младите хора и включващи представители на младите хора като заинтересована страна. Това изисква осъществяване на ефективни практики на консултации и участие на всички заинтересовани страни.

Младежката политика е хоризонтална политика, а като такава, чрез въздействие в рамките на определената ѝ сфера, пряко влияе на развитието на други сектори. Валидно е и обратното въздействие. Резултатите на хоризонталната политика се постигат чрез дейности и мерки в координация. Затова младежката политика, от една страна, работи с добре изграден и конкретен механизъм за координация, а от друга страна има ясно обособено младежко поле на интервенция/намеса.

2.1. Ключови области на младежката политика

В края на XX и началото на XXI в. благодарение на работата на Съвета на Европа младежката политика очертава няколко области (Таблица 1) и въпроси (Таблица 2), които трябва да адресира и обхване. Като някои са по-съществени и очертават ядро.

Таблица 1. Ключови области на младежката политика

2.1.1. Образование и младежка политика	
Формално образование	Неформално учене
<p>Формалното образование се определя като основен фактор за нормалната младежка социализация. От една страна, е свързано с развитието на личностните качества, знания и умения, от друга страна, се изгражда социална връзка с другите учащи и техните култури. Училището е и културно средище. В идеалния случай трябва да имаме образование, което спомага освен личностното развитие и заетостта, но и активното гражданство и отношение към общността.</p>	

Реконструкцията и модернизацията на формалното образование заемат първите места в дневния ред на младежката политика, като фокусът е към структурата и организацията, съдържанието на учебната програма, стилове на обучение и преподаване (промяна на традиционната педагогика от такава, в която учителят предава знания, в такава, в която учениците развиват разбиране) и въпроси за признаване и валидиране на резултатите от учене, натрупани в неформална среда. Информацията, данните и предложенията идват от работата с младите хора на терен в тяхното свободно време (от младежки работници, младежки лидери, дейности на младежки организации и пр.)

2.1.2. Заетост, пазар на труда и младежка политика

Конструктът „обучение и заетост“ вече не е така ясен, защото младите хора днес са изправени пред множество избори и те трябва да сътворят своята собствена версия за реализация и да вземат информирани решения. Пред младите хора стои въпросът да намерят своят път към заетост и да не останат трайно безработни. Това понякога налага допълнителни обучения, консултации, преквалификации, повишаване на знания и умения и пр.

Чрез работа в координация младежката политика може да създаде възможности за въвличането на млади хора в доброволчество, местен и национален младежки активизъм, младежко и социално предприемачество и др. Това може да резултира в неформално професионално ориентиране или преориентиране, както и в развитие на умения за учене, за работа, за работа в екип, комуникационни умения, управление на ресурси, управление на риск, понякога дори и твърди професионални умения и отвеждане в нова професионална пътека. Чрез младежки дейности се развиват т.нар. „човешки/социални умения“.

2.1.3. Здраве и младежка политика

Възприема се, че младите хора са здрави, въпреки че са изложени на специфични рискове като пътни инциденти, самоубийство, злоупотреба с психоактивни вещества и пр.

Здравето се приема също като важна част от сърцевината на младежката политика, защото третира както физическото, така и психичното и социално здраве на младите хора. Фокус на младежката политика е подобряване на усещането за сигурност в бъдещето или поне младите хора да бъдат обучени как по-ефективно да управляват несигурността. Също така младежката политика се занимава с връщането на младия човек в общността и разбирането и усещането, че не е сам/а.

В младежката политика начина, по който се третира използването на наркотични вещества, е различен от наказателното право. Това е по-скоро въпрос на здравеопазване, а не въпрос от престъпен характер. Тук координацията с другите министерства/служби (МВР, МЗ, полиция, асоциации на психолози и терапевти) и специализирани младежки организации е от особено значение.

2.1.4. Благосъстояние, семейство и младежка политика

В началото на ХХІ в. на европейско ниво има достатъчно данни, които потвърждават нарастващата зависимост на младите от техните семейства (от икономическа и жилищна гледна точка) и това дава основания „семејната“ политика да се свърже с младежката политика. Връзката между двете трябва да е в линията на осигуряване на възможност за независимост на младия човек на по-ранна възраст. Основание за това е фактът, че семействата могат да бъдат както място за прогрес, така и място за регрес.

Младежката политика в тази област се интересува и от въпроса за „общността“ и квартала, в който живеят младите хора. Противно на очакването, че младият човек е динамичен и мобилен, се наблюдава и привързаност, закотвеност към местна среда. Въпросът тук е, че „социалният капитал (мрежи и взаимоотношения), развит чрез силните отношения в общността, може да създаде твърде „обвързващи“, а не „мостови“ връзки на младите хора с по-широки разбирания (и набори от възможности): привързаността също може да доведе до застой.

2.1.5. Младежко наказателно право

Разглежда се въпроса какви младежки политики за превенция трябва да бъдат въведени, за да се избегнат наказателни процедури като цяло. Една от най-важните теми, които трябва да бъдат засегнати при девиантно поведение е, че младите нарушители не трябва да попадат в допълнително неравностойно положение като пропускат образованието си, като не се обърне внимание на здравето им – физическо и психическо (особено при злоупотреба със субстанции) и пр. Това отново изисква работа в координация с други служби и организации (полиция, училища, тепаревтични и психологически центрове и пр.)

2.2. Ключови въпроси на младежката политика

2.2.1. Младежко участие

Младежкото участие е нов подход в общата младежка политика, която се осъществява чрез увеличаването на възможностите на младите хора да развият и изразяват техните положителни способности. То дава възможност да се представи нов положителен образ на младите хора като чрез подхода, ориентиран към създаване на възможности за младите хора, се заздравяват връзките на младите хора с обществото, подобряват се

силните страни и младият човек се превръща в силен социален капитал на своята общност. Това е и значим фактор в младежката превенция, защото младият човек е ангажиран повече с представянето на своите „положителни“ способности.

2.2.2. Младежка информация

Младежката информация е инструмент, чрез който младите хора имат нови възможности за вземане на независими решения и правото на избор, като в същото време те поемат по-голяма отговорност за техните собствени избори. Основната цел е не толкова да се овладеят новите технологии, **колкото младите хора да умеят да ги управляват, разбират, използват смислено, разпространяват коректно информация и цялостно да овладяват съдържанието.** Въпросите са как младите хора да умеят да анализират, оценяват, селектират при този обем от информация. Може да се формулира и основен въпрос по отношение на „доставката“, което обхваща дилемата дали трябва да бъдат организирани специализирани информационни услуги, предоставени на младите хора, или трябва да бъдат разположени в рамките на съществуващата инфраструктура на младежките услуги. В рамките на младежката политика и по-специално младежката работа, „информация“ често се разбира като „съветване“ и „консултиране“. В този смисъл стои и политическия въпрос относно **баланса между проактивно и реактивно използване на информация,** както и силата и насоката на всякакви предоставени съвети или „консултации“.

2.2.3. Младежка мобилност. Свързана и мирна Европа.

Отвъд развитието на компетентности сред младите, разширяването на хоризонта и създаването на европейска общност, чрез младежката мобилност може да се работи и за утвърждаване на определени ценности, възгледи и нагласи. Съветът на Европа и Европейският съюз чрез различни

свои инициативи през годините подкрепят тези дейност, като насърчават събирането на млади хора от цяла Европа и запознаването с приоритетни проблеми - межкултурното разбирателство, борба с расизма, ксенофобията, "европейското гражданство", правата на човека, мир и др. Поставянето на този въпрос през младежката политика е свързано с идеята, че ключът към хармонията в бъдеще е в младите хора днес и това как те виждат или ще видят това съвместно съжителство.

2.2.4. Свободното време на младите хора

Младежката политика и на локално ниво е свързана с въпроса дали трябва да се опитва да оформи свободното време, или да подкрепя автономните приоритети на младите хора за свободното време. Основни дейности, които младите хора посочват за тяхното свободно варират от „срещи с приятели“, „гледане на телевизия“, „спортуване“ до „младежко включване“, „младежко овластяване“, „превенция“, „участие в младежки организации“. Свободното време е предимно структурирано в четири измерения: за личностно развитие, за почивка, за забавление, за социализация. Свободното време исторически е основен фокус на младежката политика. Откъдето идва и тясната връзка между младежка работа и младежка политика. Младежката работа се занимава с „разгръщане на потенциала на младия човек“ предимно в неговото/нейното свободно време. Това е относително автономно време, което се оползотворява от младите хора по различни начини. Затова свободното време е сфера, където публичната политика не трябва да толкова да управлява, а да фасилитира. На локално ниво това е и времето на младите хора също за опознаване на местната култура, съхраняване и развитие на диалог с предишните и бъдещите поколения.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА НА СЪСТОЯНИЕТО

3.1. Демографска характеристика

Населението на община Перник по данни на НСИ към 2020 г. е 87 683, от които около 74 000 живеят в градовете и 14 000 в селата. Младите хора са 10 062, от които около 8 600 са в града и около 1 400 в селата, като се наблюдава леко покачване на броя на младежите в сравнение с 2019 г. – от 9 940 (2019) на 10 062 (2020).

Най-голям е броят на младите хора във възрастовата група 25-29 г., следван от 15-19 г., а най-малко са младите хора между 20-24 г., което се дължи на вътрешна миграция с цел продължаване на образованието.

Данните на Инфостат (НСИ) показват тенденциите на броя на младите хора и в трите възрастови групи от 2016, 2019 и 2020 г., както следва:

Възрастова група	2016	2019	2020
15-19 г.	3 557	3 379	3522
20-24 г.	3 299	2 871	2982
25-29 г.	4 225	3 690	3558

Прави впечатление, че общата тенденция, сравнено с 2016 г., младите хора намаляват, но при съпоставяне на данните за 2019 и 2020 г. се вижда намаляване на броя на младите хора от 25 до 29 г., за сметка на нарастването на броя на младите хора във възрастовите групи 15-19 и 20-24 г. Въпреки положителната разлика (15-24 г.), за 1 година община Перник е загубила 132 младежи в трудоспособна възраст, като причините могат да бъдат от различен характер.

3.2. Образователна инфраструктура

На територията на община Перник функционират 22 общообразователни училища и 5 (пет) професионални гимназии. За учебната 2021/2022 в образователните институции се обучават 8801 ученици (от 1 до 12 клас), от които 7 220 – в общински училища и 1 611 – в държавни професионални гимназии.

3.3. Младежка инфраструктура

Общински младежки дом реализира част от общинската политика за работа с деца и младежи в свободното им време в партньорство с младежки организации, училища и други институции. Екипът работи с ясната визия домът, обединяващ двете бази – център (ОбМД) и в квартал „Мошино” (Районен младежки дом), да бъде притегателен център за подрастващите и младите хора, осигурявайки им условия и възможности за участие в дейности, обхващащи различни сфери на изкуствата и спорта.

Дворец на културата – естествен център на богата и разнообразна дейност, наследник и продължител на значителни културни традиции. И днес като водещ културен институт участва активно в духовния живот на гр. Перник. Институцията работи активно с млади хора, като им осигурява възможност за изява и развитие - млади музиканти, художници, поети, писатели, певци, танцьори и артисти, които разгръщат своите таланти в професионални и самодейни форми.

3.4. Младежки организации и младежки неправителствен сектор

Общинската младежка политика създава условия за подкрепа на автентични организации на младите хора (формални и неформални), които да се сдружават със свои връстници, стъпвайки на общи нужди и интереси

и да ги насърчава да бъдат творци на позитивна промяна за своята общност.

Младежките организации имат потенциала и да играят важна роля при разработването, прилагането, наблюдението и оценката на младежката политика (участие в политическия цикъл) – от двигатели на младежки активности през предоставяне на съвети за конструктивно развитие и доставчици на конкретни услуги чрез партньорство. Младежките организации създават усещането и развиват разбирането за принадлежност, като допринасят за социалното включване, развитие на различни знания, умения и компетентности за управление и участие в процеса на вземане на решение на различни нива. Те са и основен инструмент за младежко участие и осигуряват „демократичното обновление“ на обществото. Създаването на младежките организации и неформални групи се осъществява отдолу нагоре и е резултат от техните общи потребности, интереси, ценности и желание за промяна. Местната власт трябва само да създава благоприятна правна и ресурсна рамка за подкрепа и условия за реализация на техните цели и дейности.

- Ученически съвети – функционират на територията на средните училища в града (неформални групи и организации)
- Неправителствени организации, работещи в полза на младите хора (формални организации, регистрирани по ЗЮЛНЦ)

Една от ролите на младежките организации на локално ниво е приносът им за осмисляне и осигуряване на дейности за младите хора в свободното време. От гледна точка на стратегическата политика за младежта тяхната функция е двойна. От една страна те осигуряват конструктивни занимания в свободното време и по този начин спомагат за превенция на младите хора от по-малко смисленото и потенциално асоциално поведение. От друга страна техният потенциал за въвличане в младежко участие и истинско „политическо“ участие е от по-голямо

стратегическо значение. **Младежките организации осигуряват възможност младите хора да намерят своето място в гражданското общество.**

3.5. Младежко представителство

Консултативен съвет за младежка политика към кмета на Община Перник – дейността на консултативният орган се определя с Правилник, приет на заседание на Общински съвет Перник с Решение № 540 по протокол № 7 от 10.06.2021 г. В състава на КСМП вземат участие представители на неправителствени организации с равни права и възможности за участие, които дават становища по проекти и подпомагат изработването на нормативни актове, стратегически документи и решения, които се отнасят до политиката за младежта, участват в изготвянето, съгласуването и реализирането на Общинския годишен план за младежта, а Община Перник финансово подпомага младежките инициативи, заложи в него, като по този начин се стреми да повишава гражданската активност на младите хора, да провокира интерес, доброволчество, ангажираност и дейно участие в обществения живот на града.

4. Проучване на интересите и потребностите на младите хора 2021

В периода август – октомври 2021 г. на територията на община Перник е осъществено изследване сред младите хора във възрастовия интервал 15-29 години. То е методически създадено, организирано, проведено, анализирано и обобщено от независим социален изследовател и експерт в областта на младежкия сектор в България. Основната цел на това изследване е да очертае портрета на младите хора, живеещи в община Перник.

4.1. Основни резултати

В социалния профил на младите на Перник се забелязват някои основни тенденции (Таблица 3). Тези тенденции обхващат образователния, материалния статус и заетостта на младите от общината.

Таблица 3: Социален профил на младите по отношение на тяхното образование, заетост и материално положение.

Образование	Заетост	Материално положение
Срещат се повече висшисти, за сметка на младежите с ниско или без образование.	Работят на пълен работен ден Непълен работен ден Група на NEETs	По-висок жизнен стандарт и покупателна възможност спрямо връстниците от страната.

Като цяло младите хора на Перник са позитивно настроени към своята община. Харесват града и околностите, припознават ги като близки и относително привлекателни. Отношението към местната реалност е много по-положително, в сравнение със същото спрямо България, като цяло. Местната власт се ползва с одобрението на младите като цяло. Кметът събира значителна част от положителните оценки, а мнението за Общинския съвет е балансирано. Очакванията за бъдещото развитие на Перник са строго положителни.

На този етап основните посочени проблеми пред младите са свързани с образованието, последвано от поредица материално обусловени предизвикателства, включително перспективата за бъдеще, работа и заетост, финансови възможности. Възможностите за спорт и свободно време не са сред най-често споменаваните проблеми.

Регистриран е относително висок потенциал за емиграция – на друго място, извън България, който е няколко пъти по-висок от средния за страната във същата възрастова група.

Не особено положителни са представите на обхванатите в изследването младежи към своите връстници. Съществува относителен баланс между положителни и отрицателни представи за „младите на Перник“ от самите млади перничани.

Свободното време, основния обект на младежката политика, се преживява по разнороден начин. Като изключим времето с приятелите и семейството, превес сред предпочитанията имат по-скоро автономни и самостоятелни занимания – слушане на музика, разпускане, гледане на филм, четене на книги. На втори план остават колективни и социални активности като доброволчество, творчески занимания, спортуване, посещение на младежка организация.

Дворецът на културата и Младежкият дом са относително популярни сред младите и се разпознават като младежки пространства. Целевата група има разнородна представа за предпочитаните пространства и често споменава външните такива – паркове и градинки, предимно в центъра на града. Конкретни места в централната градска част се ползват с голяма популярност.

КСМП като консултативен орган се състои от организации с голяма популярност, но и от такива, които не говорят много на младите хора. От една страна, заради това КСМП и младежкият медиатор не са особено разпознаваеми, от друга страна, самата дейност на двата органа сякаш остава неясна за младите хора в общината.

Сред младежката общност на Перник има голям потенциал за гражданска активност и включване. Значителна част от младежите биха се включили в занимания, свързани с доброволчество, членство в младежки организации или активности, провеждани от Общината. Свидетелство за

това е и факта, че младите перничани са относително по-активни в сравнение със своите връстници в страната, като цяло.

4.2. Изводи и препоръки

Резултатите от изследването (Приложение 1) очертават основния портрет на младите хора в общината, идентифицира актуалните нужди, интереси и потребности. Допълнително, проучването е и инструмент да се чуе „гласа на младите“ по отношение на тяхното мнение кое в живота на общината е важно за тях, кое трябва да се запази, което трябва да се промени. С други думи, това е пряка възможност за участие в създаването на общото бъдеще, което се очертава и в следните изводи и препоръки:

- **Нужда от целенасочена и фокусирана работа за изграждане и възстановяване на капацитет на младежките организации на местно ниво**, включително тези, членуващи в КСМП. Това може да се случи както на местно, така и на национално и международно ниво. Възможни начини за това са създаване на възможности и среда за организиране на обучителни форми, които да стимулират вътрешно (самите членове, доброволци и активисти), но и външно (привличане на нови млади хора). Добра възможност са и „локални академии“, обучения, организирани от НМФ, обучения организирани от младежки работници, обучители в младежкия сектор и специалисти по неформално учене. Участия в международни обучения и посещения (предимно чрез програма Erasmus+) са също начини за повишаване и възобновяване на загубения през последните години капацитет.

- **Нужно е обмисляне на конкретни действия и политики, които да доведат до повишаване на разпознаваемостта на младежките**

организации, КСМП и младежкия медиатор към Общината. Специален фокус в тази посока следва да се потърси сред младите хора на възраст от 25 години нагоре. Преосмислянето на функциите на гореописаните заинтересовани страни може да доведе до повече съдържание и функционалност, а това общо да засили самия младежки сектор в Перник. Усилието в тази посока следва да е съвместно между местната власт и младежките организации, но про-активни в този процес следва да са последните.

- Общинската младежка политика следва да обхваща всички млади хора на територията на общината. Но трябва да отчита, че **младите хора не са една хомогенна група** и трябва да профилира подходите си спрямо различните суб-групи. Важно е да се постави специален акцент при работата с най-младите нейни потребители (между 15 и 19 години), отчитайки, че те са значително динамична група с променящи се интереси и потребности. Те обаче са и групата с най-голям потенциал за участие, според данните, а това е добра възможност за местната власт и младежките организации, ако бъдат намерени подходящите канали и механизми. В същото време следва да има и отделен акцент върху младите хора от по-малките населени места, както и от по-отдалечените квартали, доколкото те имат по-ограничени възможности за пълноценно участие, поради ограничена мобилност и по-труден достъп до Младежки дом, Младежки център и др.
- Обновената общинска младежка политика може да търси ангажиране на младежките организации и младите хора през избор на тематични полета, които да бъдат изпълнени със съдържание чрез инициативи, проекти и др. **Доброволчеството** се оформя като една от тези теми,

регистрирана с голям потенциал в поредица индикатори на изследването. От една страна, следва да се разгледат какви са възможностите за популяризиране на темата и практиката, то друга страна, чрез инициативи и кампании да демонстрират резултати, видими за ангажираните в тях млади хора и за останалата общност. Други тематични полета са дейностите, свързани с **креативност и творчество**. Не следва да се пренебрегва, че проучването отчита и значителен потенциал за членуване в местните организации, както и ангажирането с дейностите на Общината и общността. Възможно е да се разглеждат варианти как тези теми могат да бъдат съчетани помежду си с цел привличане на повече млади хора и тяхното устойчиво въвличане в живота на общността.

- **КСМП** (с подкрепата на местната власт) може да обмисли възможността да разработва и предлага политики, да планира, организира и провежда поредица от дейности и инициативи, свързани с насърчаване на доброволчеството. Тук могат да се търсят партньори в лицето на Национален младежки форум (НМФ), Националния алианс за работа с доброволци (НАРД) и други външни организации, които да засилят ефекта, но и да подпомогнат КСМП в това начинание. Следва да се обърне и внимание на повишаване на административния капацитет на организациите и надграждане на техния опит и споделяне на добри практики.
- По отношение на младежките пространства следва да се мисли за подобряване на имиджа и функционалността на вече съществуващата младежка инфраструктура – младежките домове, центрове, формални и неформални пространства и как те да се превърнат в естествено средище за младите хора. В същото време

естествената привлекателност на външните пространства следва да се използва като наличен потенциал. Парковете, градинките и конкретните локации, описани в доклада като привлекателни, следва да се интегрират и използват ефективно от местната власт и младежките организации за привличане на местните младежки общности и приоритетното им разпознаване като младежки пространства. Една възможна посока на развитие е развиването на умения и компетентности за практикуване на алтернативни форми на младежка работа - „улична младежка работа“, „изнесена младежка работа“ и др.

5. Стратегически цели за периода 2021 – 2030 г.

Младите хора на община Перник имат голям потенциал за активизация и да бъдат конструктивни създатели и ползватели на младежки политики. За тази цел е необходимо те да бъдат ангажирани и да идентифицират добавената стойност от този процес, който към момента по-скоро остава невидим.

Посоката на развитие на Община Перник през последните 2 години, се възприема и оценява от младите хора като позитивна от повече от 78% от участниците в проучването, а над 90% от тях очакват в следващите няколко години подобрението да продължи.

Това ще бъде постигнато чрез изпълнение на следните стратегически и оперативни цели:

5.1. Стратегическа цел 1: Активни млади хора

Оперативна цел 1: Повишаване информираността на младите хора

- Определяне и популяризиране на основни информационни канали за младите хора
- Публикуване на актуална младежка информация

- Изработване на механизъм за обратна връзка (от младите хора към Общината)

Оперативна цел 2: Улесняване на достъпа до информация за възможности

- Изграждане на единен информационен младежки портал
- Осигуряване на WiFi на ключови места със свободен достъп
- Създаване на специализирани информационни точки (само за младежка информация)
- Популяризиране на европейски информационни мрежи (Eurodesk, EYCA и ERYICA)

Оперативна цел 3: Повишаване на социалните умения и компетенции

- Създаване на условия за повишаване на социалните умения и компетенции на младите хора
- Провокиране на интереса за развитие на умения и компетенции
- Създаване на възможности за придобиване на умения и компетенции

Оперативна цел 4: Стимулиране на младежката активност за осъществяване на дейности на местно ниво

- Подобряване на сътрудничеството между различни заинтересовани страни за популяризиране на съществуващи младежки програми (Международна награда на херцога на Единбург, ABLE, Организация на български скаути, Младежки делегати към ООН и др.)
- Подобряване на обмена на информация Община-НПО-младежи
- Представяне на добри практики и възможности за мултиплициране
- Изпълнение на Програма за младежки дейности – механизъм за финансово подпомагане на младежки инициативи

Оперативна цел 5: Насърчаване на младите хора от малките населени места

- Изработване на канали/механизми за достигане и обхващане на младите хора от малките населени места
- Насърчаване на сдружаването и самоорганизирането на младежи в малки населени места
- Подкрепа на инициативи, реализирани се в малки населени места

5.2. Стратегическа цел 2: Създаване на благоприятни условия и подкрепяща среда за личностно и професионално развитие и реализация на младите хора

Оперативна цел 1: Насърчаване на младите хора за продължаващо образование и обучение, включително и неформално обучение

- Създаване на база данни с възможностите за обучение и учене в община Перник извън системата на формалното образование
- Популяризиране на неформалното учене и възможностите за участие
- Създаване на възможности за участие в неформално обучение/учене

Оперативна цел 2: Насърчаване на младите хора за участие на пазара на труда и към заетост

- Подкрепа на кариерно допълнително консултиране и ориентиране
- Подкрепа на дейности за изграждане на допълнителни умения за участие на пазара на труда
- Насърчаване на инициативи за осъществяване на връзки с бизнеса и ангажирането му в процеса на младежка заетост
- Насърчаване на младежко бизнес и социално предприемачество

Оперативна цел 3: Стимулиране на творческия потенциал

- Създаване на условия за провеждане на дейности, насърчаващи развитието на творческия потенциал на младите хора
- Създаване на условия за реализиране на творческия потенциал на младите хора

Оперативна цел 4: Насърчаване на доброволчество и участието на младите хора в доброволчески дейности

- Популяризиране на доброволството
- Създаване на механизъм за валидиране на участието и резултатите от учене на младите хора от доброволчески дейности
- Създаване на среда за насърчаване, подкрепа, организиране и провеждане на доброволчески инициативи

Оперативна цел 5: Насърчаване на младите хора към устойчиво развитие, опазване на околната среда и борба с климатичните промени

- Повишаване на информираността и ангажираността на младите с 12те Цели за устойчиво развитие на ООН
- Повишаване на информираността и ангажираността на младите хора с проблемите на околната среда и климатичните промени
- Насърчаване на младите хора към участие в екологични дейности, кампании и инициативи
- Насърчаване на младите хора за разделно събиране на отпадъците
- Насърчаване на младите хора към „зелено“ мислене и поведение

5.3. Стратегическа цел 3: Насърчаване на двигателна активност и здравословен начин на живот

Оперативна цел 1: Повишаване на информираността на младите хора

- Провеждане на целенасочена информационна кампания за насърчаване на здравословен начин на живот
- Провеждане на целенасочена информационна кампания за добро психично здраве

Оперативна цел 2: Изграждане на навици за двигателна активност и практикуване на спорт в свободното време

- Подкрепа на младежки инициативи за допълнителна двигателната активност

- Създаване на база данни с възможности и локации за двигателна активност
- Осигуряване на условия и инфраструктура – модернизиране и поддържане
- Осигуряване на лесен и равен достъп до спортна и туристическа инфраструктурата

Оперативна цел 3: Превенция на рисковото поведение

- Повишаване информираността на младите хора
- Повишаване на капацитета на младежките работници за идентифициране на поведение и подкрепа на млади хора с цел превенция
- Създаване на условия за изграждане на умения сред младите хора за справяне с рискови ситуации
- Подкрепа за специализирани неправителствени организации, които работят по програми за превенция
- Подкрепа на млади хора в риск – осигуряване на достъп до консултации и експертна помощ

5.4. Стратегическа цел 4: Повишаване качеството на младежката работа

Оперативна цел 1: Подобряване на инфраструктурата за младежка работа

- Модернизиране на Общински младежки дом и Районен младежки дом Мошино
- Изграждане на Младежки център – Перник
- Осигуряване на достъп на младежки организации, неформални групи и младежки работници до младежката инфраструктура
- Структуриране и функциониране на открити младежки пространства

Оперативна цел 2: Осигуряване на стандарти за младежка работа на местно ниво

- Установяване на младежките работници в община Перник
- Разработване и прилагане на минимални стандарти за младежка работа, гарантиращи качество на младежките услуги
- Повишаване на компетенциите на младежките работници – продължаващо обучение
- Привличане, осигуряване на обучение и подкрепа на нови младежки работници

6. Годишни приоритети на общинската младежка политика

Община Перник, в края на всяка календарна година, обявява годишни приоритети за следващата година, които се базират на целите на Стратегията за развитие на младите хора и са в основата на младежките дейности, които ще се реализират за тяхното постигане в зависимост от потребностите на младите хора и целите на органите за местно самоуправление.

Обявените приоритети са основен критерий за финансово подпомагане на неправителствените организации от страна на Община Перник (по Общинска програма за младежки дейности - ?).

За 2022 г. се определят следните приоритети:

- Европейска година на младежта (стратегическа цел 1)
- Доброволчество и опазване на околната среда (стратегическа цел 2)
- Здравословен начин на живот (стратегическа цел 3)
- Активни и включващи общности (стратегическа цел 4)

7. Инструменти за въздействие

7.1. Финансови инструменти

- Целеви средства от бюджета на общината (с перспектива за нарастване)
- Средства от бюджета на институции и организации, осъществяващи дейности в полза на младите хора
- Местни финансови ресурси
- Национални – привличане на финансови ресурси по национални програми (програми на Министерство на младежта и спорта, Министерство на културата, Министерство на образованието и науката, Министерство на околната среда и водите, други)
- Европейски – привличане на финансови ресурси по европейски и международни програми (Еразъм+, Европейски корпус за солидарност, други)

7.2. Други инструменти на въздействие:

- Грантове за малки локални младежки проекти
- Подкрепа на състезания, творчество и дебат (напр. Какво бих направил, ако бях кмет на този град; Най-добрият проект, реализиран през общност и пр.)
- Младите хора и техните организации като ко-създатели на промяна и вградени в структури за вземане на решение – младежко участие
- Обществени дейности като дискусии и други, инициирани от и за млади хора

8. Очаквани резултати по индикатори

- Запазен или увеличен брой на активните млади хора, живеещи на територията на община Перник. Намален дял на младите хора, които планират трайно да променят местоживеенето си.
- Увеличен брой на НПО и организирани млади хора в общината. Повишена активност на организациите и младежите.
- Повишен дял (%) на младите хора, активно участващи на пазара на труда и трайно заети, вследствие от допълнителни възможности за подобряване на уменията.
- Повишен дял (%) на младите хора, посещаващи и ангажирани в дейности в младежката инфраструктура на общината (закрити и открити младежки пространства).
- Повишена активност на младите хора, включително и за участие в доброволчески дейности.
- Активно участие на младите хора и младежките организации в процесите на вземане на решения на местно ниво.
- Подобро общо състояние на младите хора (здравословно, икономическо, социално).
- Намалена младежка престъпност
- Увеличен брой младежки работници и повишено качество на младежките услуги.

9. Инструменти за изпълнение на Стратегията

9.1. Програми

С цел изпълнение визията на Общинската стратегията за развитие на младите хора, Община Перник разработва и прилага *Общинска програма за младежки дейности*, която следва целите на стратегията и е инструмент за тяхното постигане.

За изпълнение на Програмата Община Перник определя финансови ресурси в рамките на бюджета на Общината.

За участие в програмата са допустими организации, регистрирани по ЗЮЛНЦ, изпълняващи младежки дейности на територията на община Перник.

За неформални младежки групи без придобит юридически статут (НФГ) – за организиране и провеждане на младежки дейности ще се прилага Регламент за финансово подпомагане на НФГ, утвърден от кмета на Община Перник.

9.2. Документи

Годишни планове за младежки дейности – в изпълнение на чл. 15 от Закона за младежта Община Перник ежегодно разработва Годишен план за младежки дейности, който отразява местната специфика, удовлетворявайки нуждите, потребностите и очакванията на младите хора на местно ниво. В него се конкретизират целите и приоритетите на общинската политика за младежта и необходимите ресурси за съответната година. Годишният план включва дейности както в изпълнение на общинската стратегия за младежта, така и на националната и европейската стратегия за развитието на младите хора.

Годишни отчети и доклади - отразяват изпълнението на годишните планове и резултатите, постигнати в следствие на проведените дейности, както и могат да служат за измерване на напредъка на общинската младежка политика или за инициране на промени или нейната актуализация според конкретните нужди на общността.

10. Партньори за изпълнение на Стратегията

Формулирането и изпълнението на политиките за младежта изискват комплексна организация. Организационните процеси се осъществяват

както вертикално (да правят връзка между локално, регионално, национално и европейско ниво), така и хоризонтално (междусекторна координация). Прилагането на политическия цикъл за създаване и изпълнение на младежка политика съдържа както конкретни управленски процеси (проучване, анализ на нуждите, планиране, определяне на ресурсите, изпълнение, наблюдение и оценка), така и координационен процес на вземане на решения между отделните сектори, засягащи младите хора и включващи представители на младите хора като заинтересована страна. Това изисква осъществяване на ефективни практики на консултации и участие на всички заинтересовани страни.

10.1. Партньорството в „директното“ поле на местната младежка политика обхваща следните заинтересовани страни:

- Местни младежки организации
- Представителства на национални и международни младежки организации
- Организации, в чиито дейности младите хора са идентифицирани като целева група
- Неформални младежки групи
- Ученически съвети
- Младежки работници
- Кметства/кметове на населени места
- Ръководства на младежки центрове, младежки домове и друга инфраструктура, определена от младите хора като младежка.

10.2. Координационен механизъм

Младежката политика е хоризонтална политика, изискваща синхрон и координация на усилията и дейностите на институции и организации, в чийто ресор попадат младите хора (секторни политики).

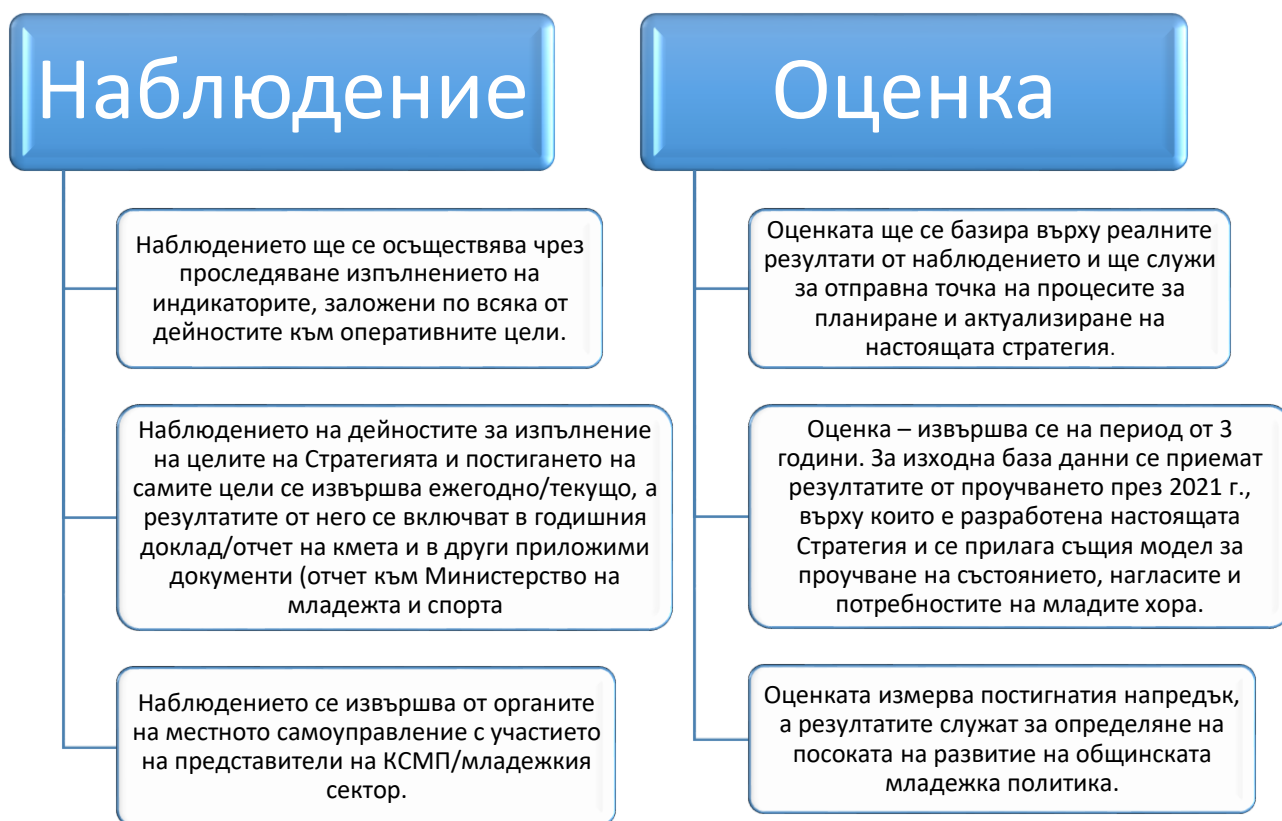
- РУО на МОН (Образование)
- РЗИ (Здравеопазване)
- Б по Т (Заетост)
- РУ на МВР (Сигурност)
- МКБППМН (Сигурност)
- ПБЗН (Сигурност)

11.Принципи

Общинската младежка политика се организира и изпълнява, съблюдавайки следните принципи:

- Отговаря на интересите и потребностите на младите хора,
- Насърчава конструктивен диалог с младите хора, неправителствените и младежките организации,
- Гарантира равнопоставеност и равен достъп до информация, услуги, инфраструктура и възможности за развитие, реализация и изява,
- Насърчава активно участие в процесите на вземане на решения,
- Се осъществява прозрачно и законосъобразно, в партньорство със заинтересовани институции и с активното участие на младите хора (представители на неправителствения сектор) в общината.

12.Механизъм за наблюдение и оценка

При липса на напредък или наличие на негативни тенденции на промяна, резултатите от оценката са достатъчно условие за инициране на процедура по актуализиране на цели и дейности в съответната област и планиране на релевантни интервенции за подобряване на резултатите – преформулиране, отпадане или включване на нови оперативни цели и съответните дейности за тяхното постигане.

Приложение:

1. Доклад – Младежко изследване 2021